

Микола ПОЛЯНКО,

orcid.org/0009-0003-3509-1782

*аспірант кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна) polianko.mykola@chnu.edu.ua*

ВПЛИВ ВИДАТНИХ ПОСТАТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ НА МУЗИЧНЕ ЖИТТЯ ТА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ. – ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ ХХ СТ.

Сучасна система музичної освіти в Україні розвивається в напрямку використання надбань традиційної української музики та фольклору в контексті європейської музичної спадщини як основи для формування методики музичної освіти та складання педагогічного репертуару. Формотворчим ядром цього явища є науково-теоретичні та практичні матеріали, досліджені та опубліковані видатними митцями та дослідниками української музики у другій половині ХІХ ст. – першій третині ХХ ст., які збереглися до нашого часу та відображають українську традиційну музичну культуру. Особливої актуальності в даному контексті набуває розуміння впливу визначних культурних особистостей на формування мистецького музичного життя та відповідної системи музичної освіти.

Метою нашого дослідження є визначення напрямків впливу видатних постатей української культури на музичне життя та формування системи закладів музичної освіти західної України у другій половині ХІХ ст. – першій третині ХХ ст.

Для проведення нашого дослідження нами було використано як загальнонаукові так і специфічні наукові методи та підходи: опрацювання, систематизації та узагальнення емпіричних знань, аналітичний метод порівняльного аналізу, історичний, теоретичний та системний методи.

У статті проаналізовано вплив видатних постатей Тараса Шевченка, Миколи Лисенка, Філарета Колесси, Івана Колесси, Івана Франка, Михайла Максимовича, Василя Барвінського, Станіслав Людкевича, А. Вахнянина, Войтеха-Адальберта Гржїмалі на формування мистецького, культурного та музичного життя тогочасного суспільства. Як наслідок цього процесу виникла потреба у професійних фахівцях – музикантах, що і стало підґрунтям для формування системи музичних освітніх закладів у західній Україні.

Ключові слова: мистецтво, музична освіта, видатні постаті, музичні освітні заклади, професійні музиканти.

Mykola POLIANKO,

orcid.org/0009-0003-3509-1782

*Postgraduate Student at the Department of Pedagogy and Methods of Primary Education
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
(Chernivtsi, Ukraine) polianko.mykola@chnu.edu.ua*

THE INFLUENCE OF OUTSTANDING FIGURES OF UKRAINIAN CULTURE ON MUSICAL LIFE AND THE FORMATION OF THE SYSTEM OF MUSICAL EDUCATION IN WESTERN UKRAINE IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY – THE FIRST THIRD OF THE 20TH CENTURY

The modern system of music education in Ukraine is developing in the direction of using the assets of traditional Ukrainian music and folklore in the context of the European musical heritage as a basis for forming the methodology of music education and compiling the pedagogical repertoire. The formative core of this phenomenon is the scientific-theoretical and practical materials researched and published by outstanding artists and researchers of Ukrainian music in the second half of the 19th century – the first third of the 20th century, which have survived to our time and reflect Ukrainian traditional musical culture. In this context, the understanding of the influence of prominent cultural personalities on the formation of artistic musical life and the corresponding system of musical education becomes especially relevant.

The purpose of our research is to determine the direction of influence of outstanding figures of Ukrainian culture on musical life and the formation of the system of musical education institutions of Western Ukraine in the second half of the 19th century – the first third of the 20th century.

To conduct our research, we used both general scientific and specific scientific methods and approaches: elaboration, systematization and generalization of empirical knowledge, analytical method of comparative analysis, historical, theoretical and systematic methods.

The article analyzes the influence of prominent figures Taras Shevchenko, Mykola Lysenko, Filaret Kolessa, Ivan Kolessa, Ivan Franko, Mykhailo Maksymovich, Vasyl Barvinskyi, Stanislav Lyudkevich, A. Vahnyanin, Vojtech-Adalbert Grzymali on the formation of the artistic, cultural and musical life of the contemporary society. As a result of this process, there was a need for professional specialists – musicians, which became the basis for the formation of a system of musical educational institutions in western Ukraine.

Key words: art, musical education, outstanding figures, musical educational institutions, professional musicians.

Постановка проблеми. Сьогодення сучасної музичної освіти тісно пов'язано із тими напрямами музичного виконавства, які існують в українській традиційній культурі. В час, коли вся наша країна постала перед викликами воєнного стану, які визначили нові пріоритети творення громадянського суспільства на засадах гуманізму, демократичних принципів та інтеграційних процесів, спрямованих на проведення паралелей та побудову нових зв'язків із європейським культурним простором, виникла необхідність дослідження історичного розуміння музичного життя та надбань музичної освіти західної України як передумов формування системи музичної освіти у сучасному мистецькому просторі. Можливість реалізації інноваційних підходів в музичній педагогіці в даному випадку тісно пов'язана із вивченням історичної ретроспективи, розмунням фундаментальних традицій підготовки музикантів в освітніх закладах.

Саме тому вважаємо, що дослідження впливу видатних українців на формування системи музичної освіти у західній Україні сприятиме реалізації системи етнокультурних світоглядних маркерів у сучасній системі музичної освіти.

Аналіз досліджень. Вважаємо за доцільне звернути увагу, що утвердження нових освітніх тенденцій у мистецькій освіті спричинило підвищення інтересу до дослідження проблематики музичної педагогіки та формування нової системи музичної освіти в Україні. Зокрема, публікації Ю. Волощук, Т. І. Росул, Г. Блажевич, З. Валіхновська, Л. Кияновська, Л. Мазепа, А. Микулич, В. Іванов, О. Максимов, І. Ярошенко, Н. Філіпчук, та ін. у яких здійснюється спроба належно оцінити традиції та сучасність музичної освіти у закладах західної України.

Ретроспективні розвідки, які аналізують особливості формування музичної культури, та, як наслідок, системи музичної освіти західної України в рамках історичного буття, збереження власних музичних традицій та розвитку на їх основі своєї культури, свідчать наукові праці М. Білинської, Ю. Булки, Й. Волинського, Р. Горака, І. Гриневецької, К. Демочко, М. Загайкевич, Л. Кияновської, М. Пономаренка, С. Процика, М. Черепанина, Ю. Ясіновського, в яких розгляда-

ється діяльність західноукраїнських митців XIX – першої третини XX століття у її багатоаспектних вимірах.

Однак, на нашу думку, потребує подальшої розробки проблема узагальнення досвіду навчання професійних музикантів у закладах музичної освіти, зокрема на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. – першій третині XX ст., що сформувало засадничі принципи розвитку мережі музичних закладів, розробки авторських методик вивчення музичних дисциплін, появою когорти відомих особистостей – композиторів, педагогів-музикантів.

Метою нашого дослідження є визначення напрямків впливу видатних постатей української культури на музичне життя та музичну освіту західної України у другій половині XIX ст. – першій третині XX ст. Відповідно до визначеної мети перед нами постала необхідність виконання наступних завдань – охарактеризувати основні напрями впливу видатних постатей української культури на музичне життя та формування системи музичної освіти Західної України у другій половині XIX ст. – першій третині XX ст. з метою можливості застосування цього досвіду в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Особливу роль на розвиток музичної освіти в Україні завжди відігравав вплив визначних діячів української культури, тому для розуміння процесу формування системи музичної освіти Західної України у другій половині XIX ст. – першій третині XX ст. доцільним є проведення аналізу діяльності лідерів української громадської та мистецької суспільної думки, основні напрями їх творчої діяльності та, відповідно, окреслити вагомість їх вкладу в сучасну систему музичної освіти.

Розглядаючи особливості трансформації культурних, політичних, суспільних, освітніх, уподобань та потреб суспільства в розрізі їх значущості в процесі розвитку українського мистецтва, не можливо пройти повз постать одного з найвидатніших вітчизняних митців – Т. Шевченка. Творчість Т. Шевченка дала багатьом поколінням майбутніх митців та педагогів родючий ґрунт для роздумів та творчості на території усєї України від заходу до сходу.

Вже з другої половини XIX століття серед музичної спільноти західної України провадилась активна діяльність з популяризації поезії Шевченка та написання музики на тексти Кобзаря. В 1886–1887 роках товариство «Руська Бесіда» організувало в Чернівцях святкові концерти присвячені творчості Т. Шевченка. Також до популяризаторської діяльності долучаються й інші громадські організації, такі як «Просвіта», «Боян» та ін.

Творчість Т. Шевченка знайшла відгук і в академічному музичному мистецтві. Вона дала поштовх для інтенсифікації синтезу народного й академічного мистецтва. Особливо варто відзначити 1868 рік, коли відбулася прем'єра кантати – поеми «Заповіт» М. Вербицького, а також хорového твору на цей ж текст М. Лисенка. Саме ці твори відкривають важливу віху в розвитку українського музичного мистецтва.

На початку XX ст. кількість мистецьких заходів присвячених творчості Т. Шевченка невпинно зростає. Концерти з присвятою Т. Шевченку проходять у багатьох містах західної України, зокрема у Львові, Чернівцях, Коломиї, Дрогобичі.

Завдяки творчості Т. Шевченка зміг повною мірою розкритися талант одного з основоположників української академічної музики М. Лисенка, завдяки якому музичне мистецтво та музична освіта набули нового значення у суспільстві та набули значної популярності серед сучасників М. Лисенка. І сьогодні творче надбання М. Лисенка є основою педагогічного та концертного репертуару музикантів.

Безперечно, постать М. Лисенка є неймовірно значущою для розвитку українського музичного мистецтва та утвердження національної самоідентичності. Феномен М. Лисенка полягав у багатогранності його особистості. З одного боку він був композитором, який отримав професійну музичну освіту у одній з найпрестижніших консерваторій Європи в м. Лейпциг (Німеччина), й після повернення в Україну зміг створити свій унікальний музичний стиль, що базувався на українській народній творчості та утверджував українські національні цінності. З іншого боку М. Лисенко був надзвичайно талановитим педагогом та організатором. Йому вдалося створити музично-драматичну школу в Києві, яка мала значний вплив на подальший розвиток української мистецької педагогіки. Діяльність М. Лисенка була спрямована як на створення нового уявлення про вітчизняне академічне мистецтво, яке опирається на національний фольклор, так і на розвиток міжнародного авторитету українського мистецтва, як частини європейського мистецького простору,

обрамлюючи коштовності української самобутності оправою з надбань європейської композиторської школи. Цьому сприяла його освіта в Лейпцігській консерваторії, де він мав змогу познайомитися з найкращими зразками європейського мистецтва та перейняти знання та досвід європейських колег. Його музика знаходила свого слухача як серед простих людей, так і у вишуканій публіки, вражаючи оригінальністю та неповторністю української духу разом з досконалістю музичної форми.

Творчість М. Лисенка мала значний вплив і на розвиток мистецького життя та музичної освіти на теренах західної України. Важливо зазначити, що він заклав підвалини для відродження національного духу у вітчизняному мистецтві, а також сформував нові педагогічні концепції, які базувалися на дослідженні та популяризації національних традицій, формуванню національної свідомості та самоідентичності, розвитку культурного рівня. Це дало поштовх для переосмислення старих та розробки нових навчальних програм та навчальних посібників, усвідомлення самостійності української музики та становлення нової системи музичного навчання, орієнтованої на підготовку фахових музикантів, чий рівень професійної компетентності давав можливість виконувати музику М. Лисенка та європейських класиків.

Велике значення для популяризації українського музичного мистецтва та створення національного мистецького простору мало створення М. Лисенком близько шістдесяти творів на тексти Т. Шевченка, а також солоспівів та тексти видатних українських поетів І. Франка, Л. Українки, О. Олеся та ін. Це зумовило підвищення зацікавленості творчістю М. Лисенка педагогічних осередків західної України, яким була дуже важливим збагачення педагогічного репертуару новими шедеврами професійної української музики. Завдяки майстерному використанню мелодичності української мови та національних мелодій у поєднанні з здобутками сучасної композиторської школи, твори М. Лисенка значно збільшили інтерес до навчання та надавали натхнення студентам навчальних закладів. Це дало поштовх для формування нових концертних та педагогічних програм.

Важливо зазначити, що попри те, що у своїй творчості М. Лисенко часто базувався на фольклорному матеріалі, він завжди наголошував на необхідності вивчення європейської музичної спадщини. У листі до Ф. Колеси він зазначав: «Хай народ Вас веде спочатку за собою, а далі Ви вже, як виростете з-під школи, самі почнете

самостійно працювати. Але, крім того, потрібна загальнолюдська школа музики...» (Бережист, 1952: 37).

З другої половини XIX ст. М. Лисенко тісно співпрацював з видатними митцями західної України: І. Франком, Ф. Колесою, О. Барвінським. Він намагався донести важливість збереження музичних традицій, закликав до збирання національного фольклору. Цю ідею гаряче підтримали брати Філарет та Іван Колесси, які змогли зібрати велику кількість народних пісень, які було впорядковано та видано етнографічному збірнику Наукового Товариства ім. Т. Шевченка. У співпраці з І. Франком та О. Нижанківським М. Лисенко сприяв створенню комітету, метою якого був збір та видання народних пісень. Згодом цим став займатися етнографічна комісія Накового товариства ім.Т. Шевченка. (Бережист, 1952: 53).

Велике значення Лисенко надавав хоровому співу. Він звертав увагу митців Галичини на необхідності відтримки розвитку хорової справи. У листі до Ф. Колеси він писав: «Гуртовий спів, існує, розвивається там, де жилося вільно, де сам народ жив на своїй волі, сам правувався і порядкував у себе. А сердешна Галичина нила у неволі людській. Вільно було мугикати хіба самотньому собі під ніс, а гуртовому співу і не вільно було лунати – розлягатися по станах, луках, гаях, полонинах...А цивілізація тим часом зажира усі здобутки давньої, своєрідної культури, нівелює усі людності під один штиб, на один зразок...» (Ревуцький, 2003: 85).

Вагомий внесок в збереженні самотутніх фольклорних надбань, зокрема народної пісні належить членам товариства «Руська трійця» – М. Шашкевичу, І. Вагилевичу та Я. Головацькому. У своїй діяльності вони багато в чому послугувалися ідеями та напрацювання М. Максимовича – першого ректора Київського університету, члена Кирило-Мефодіївського братства, непересічного вченого, дослідника народної творчості, який був до того ж другом Т. Шевченка. У 1837 році він видав збірку, яка вміщала в себе понад дві з половиною тисячі народних пісень. Безперечно ця праця мала колосальне значення для свого часу та стала важливим науково-педагогічним виданням для тих товариств та освітніх закладів, які займалися музичною педагогікою.

Вплив М. Максимовича на учасників «Руської трійці» був викликаний непересічністю його особистості, особливою делікатністю його підходу до збору та впорядкування народних пісень, активною громадянською позицією та спрямованістю на підтримку національного відродження.

Діяльність «Руської трійці» мала колосальне значення для збереження самотутності українського мистецтва. Вони займалися як збиранням фольклору, так і розвитком освіти, розповсюдженням освітньо-наукових праць.

Варто зазначити, що на початку XX століття до відродження української національної музичної спадщини почали активно долучатися й інші регіони західної України. Зокрема у 20-х роках на Закарпатті було видано два збірника з народними піснями, які були зібрані в Бардіївському та Ужгородському округах.

В цей ж період працівники мистецької освіти на теренах західної України змогли організувати отримання українських навчальних посібників та збірників з українськими народними піснями. Завдяки праці Ф. Колесси, І. Колесси, С. Людкевича, О. Роздольського були видані різноманітні збірники народних пісень. Також одним з найважливіших освітніх надбань прешої третини XX ст. стала публікація «Історії української музики» М. Грінченка в 1922 р. (Грінченко, 1922: 5)

Наукову та дослідницьку роботу М. Лисенка продовжили його однодумці та послідовники. Непересічною фігурою в цьому напрямі був Ф. Колесса. Найбільш відомими його працями є: «Речитативні форми в українській народній поезії», «Як розумів Лисенко гармонізацію народних пісень», «Ритміка українських народних пісень», «Старинні мелодії українських обрядових пісень-весільних та колядок на Закарпатті», «Варіанти мелодій українських народних дум», «Народна музика на Поліссі» (Колесса, 1907: 3).

Безперечним доказом визнання європейською науковою спільнотою здобутків українських етнографістів стало видання у Парижі бібліографії українського музичного фольклору у 1934 році.

Непересічною особистістю, яка мала значний вплив на розвиток українського мистецтва на теренах західної України був О. Кошиць – хоролий диригент та композитор. Саме він завжди підкреслював велике значення української народної творчості, а особливо народних пісень. «Українська музика до цього часу мала завжди у своєму підкладі творчість нашого народу, як ґрунт національний та дороговказ національного напрямку (щоб бути музикою українською по суті, а не територіально). Незважаючи на несприятливі політичні й історичні обставини, той суто народний підклад відігравав завжди ролю будівничого ще з найдавніших часів, він викликав національний ренесанс у минулому віці й тепер запліднює славне майбутнє...» (Кошиць, 1948: 71).

Саме завдяки праці таких видатних постатей кінця ХІХ – першої третини ХХ століття, незважаючи на всі труднощі та заборони відбулися значні зміни як в мистецькому житті, так і в освітньому просторі західної України. Завдяки потужному зарядові української просвітницької діяльності почалося відродження національного духу, що супроводжувалося збагаченням системи мистецької освіти шляхом розширення концертних та навчальних програм творами українських композиторів та народними піснями записаними етнографістами, а також утвердженням мистецької незалежності та самосвідомості. Важливим структурним елементом мистецтва стає національна складова, що посприяло ствердженню нового мистецького напрямку запровадженому М. Лисенком та дало поштовх для фундаментальної реформації системи мистецької освіти на західній Україні.

Основними центрами мистецької освіти на теренах західної України були спеціалізовані навчальні заклади. Ще в першій половині ХІХ ст. у Львові починають виникати заклади мистецької освіти. Зокрема в 1826 р. розпочав свою діяльність «Інститут співу при товаристві Св. Цецилії», який заснував та очолював син одного з найвидатніших композиторів Вольфганга Амадея Моцарта – Франц Ксавер. У 1838 р. виникає «Галицьке музичне товариство», а в 1839 р. при ньому починає діяти «Інститут музики», який з 1844 р. продовжує свою діяльність вже на правах повноцінного багатопрофільного мистецького закладу освіти.

З початок ХХ ст. тенденції розвитку мистецької освіти продовжили набирати оберти. Концертне життя Львову стало ще більш насиченим після відкриття оперного театру в 1900 р. та філармонії в 1902 р. Мистецька освіта стала надзвичайно популярною, що призвело до збільшення вимог до абітурієнтів, створення вікового цензу та вступних іспитів. Крім цього, ускладнювалася й система контрольних іспитів протягом навчального процесу. Також розширювався педагогічний колектив закладів мистецької освіти. Якщо раніше теорія музики вивчалась тільки на загальному рівні, то вже в першій третині ХХ ст. у значній кількості багатопрофільних та спеціалізованих навчальних закладів було впроваджено поглиблену систему вивчення теоретичних дисциплін, де загальна теорія розділилася на окремі дисципліни, такі як гармонія, контрапункт, історія музики, аналіз музичних форм, та інші. Відповідні вимоги були й до викладацького складу, адже для викладання кожного окремого предмету

повинен був бути підібраний відповідний фахівець. (Грінченко, 1922: 15) Також набували популярності курси загально естетичних дисциплін (Кобилянський, 1930: 32).

У 1932 році польською владою була проведена освітня реформа, основною метою якої було створення нової системи навчальних закладів, які мали б підготувати вступників до вищих навчальних. Ними стали гімназії та ліцеї. Утримувалися такі заклади як за державний, так і приватний кошт, чи за допомогою товариств, громад. Такі заклади були відкриті не тільки у Львові, а й в інших містах західної України. Важливо зазначити, що навчання в таких закладах завжди охоплювало й мистецький компонент. А в одному з найвідоміших підручників з педагогіки того часу «Педагогіка для семінарій учительських і вчителів шкіл народних» М. Барановського описано педагогічні концепції, які базуються на вивченні мистецтва та естетики.

Безперечно одним з найпріоритетніших напрямків у системі мистецької освіти того часу було мистецтво співу. Навчальні плани та програми для навчання співу розробляли в міністерстві віросповідання та народної освіти. Варто відзначити, що вони містили не тільки суто практичні заняття, а й теоретичні дисципліни, які давали можливість опанувати основи музичної грамоти, що давало випускникам таких закладів необхідний мінімум знань для подальшого саморозвитку чи продовження навчання у вищих навчальних закладах. (Попович, 1999: 58).

Окремо варто виділити один з найвідоміших навчальних закладів Галичини – Консерваторію Галицького Музичного Товариства. Вона була заснована в 1852 р. і отримала заслужену популярність за її особливі навчальні принципи та інноваційні педагогічні підходи. Безперечно одним з факторів, який виділяв консерваторію була європейська орієнтованість навчання. Варто згадати лише декілька визначних постатей, таких як Франц Ксавер Моцарт, Ю. Ельснер, який був першим ректором Варшавської консерваторії, славнозвісний скрипаль-віртуоз К. Ліпінський, піаніст та композитор К. Мікулі, а також вітчизняних класиків С. Люкевича та В. Барвінського, щоб відчутти всю глибину та могутність мистецького духу який пов'язаний з цим закладом. (Водяний, Олексин, 1992: 23).

Варто відзначити й нововведення, які відбулися в навчальному процесі музичних освітніх закладів, спричинені змінами у музичному суспільному житті. Зокрема у Консерваторії діяв симфонічний оркестр та особлива форма публіч-

них концертів, завдяки чому студенти мали змогу вдосконалювати навички публічних виступів та набувати концертної практики. Крім того, такі концерти давали змогу Консерваторії підтримувати тісний зв'язок з мистецькою спільнотою та розвивати рівень загальної музичної культури міської публіки. (Мазепа, 2001: 114).

Діяльність Консерваторії Галицького Музичного Товариства впродовж багатьох років допомагала молодим талантам розвиватися та знаходити свій шлях на велику сцену. Її випускниками були такі корифеї української музики як С. Крушельницька, Д. Січинський, О. Мишуга та багато інших видатних постатей.

У 1903 році у Львові був створений Вищий інститут музики ім. М. Лисенка, першим директором якого був А. Вахнянин. Особливістю інституту була його національна орієнтованість. Основними цілями стали створення просвітницького та об'єднавчого духу всередині закладу. Показовим є факт того, що одразу після відкриття навчального закладу, колектив організував святкові заходи з нагоди творчого ювілею М. Лисенка, а згодом «Союз співацьких і музичних товариств» було перейменовано на «Музичне товариство імені Миколи Лисенка». Особлива атмосфера інституту відіграла значну роль у збереженні національних традицій та популяризації української мови та музичного мистецтва.

Інститут надавав можливість студентам отримати високий кваліфікаційний рівень та вирізнявся висококваліфікованим викладацьким складом. Одними з найвідоміших викладачів інституту були В. Барвінський, С. Людкевич, А. Вахнянин, які були представниками європейських шкіл, і мали надзвичайно високий освітній рівень.

Згідно зі статутом, який був прийнятий у 1903 р., та редагований у 1911 р. основною метою інституту було створення можливостей для надання учням глибокої музичної освіти, розвиток самостійності мислення учнів, заохочення до самостійних творчих пошуків, розвиток інтерпретаторських навичок та сценічної майстерності, вільного оволодіння грою на музичному інструменті та досягнення високого рівня розвитку музично-виконавських навичок.

Таким чином, хочемо зазначити, що мистецьке життя західної України в першій третині ХХ ст. було насиченим, а мистецька освіта досягла високого професійного рівня, орієнтуючись в організації навчального процесу на західні стандарти, але додаючи українську національну складову. Такі освітні заклади як Вищий Музичний Інститут ім. М. Лисенка, Консерваторія Галицького Музич-

ного Товариства надавали можливість учням отримати висококваліфіковану мистецьку освіту, виховували мистецьку культуру, забезпечували інші навчальні заклади та концертні сцени кваліфікованими кадрами, стимулювали національні та культурні процеси в суспільстві.

Музична освіта на теренах Буковини теж бере свій початок у другій половині ХІХ ст. та продовжує активно розвиватися протягом першої третини ХХ ст. Так, у 1862 році завдяки підтримці «Товариства плекання музики на Буковині» було відкрито першу музичну школу в місті Чернівці. Першим керівником музичної школи був Ф. Пауер, якого згодом змінив Й. Звонічек. Важливим етапом розвитку музичної школи був період коли її очолював видатний музикант, педагог та громадський діяч А. Гржималі. Його діяльність мала величезне значення для розвитку мистецької освіти в Чернівцях. Він був чудовим педагогом, який організував роботу чотирьох різних відділень школи, навчав гри на скрипці, фортепіано, вокалу та теоретичних дисциплін. Також він був керівником хору, диригентом симфонічного оркестру. Як мудрий керівник він зрозумів, що необхідно розширювати педагогічний колектив, тому запрошував своїх європейських колег до співпраці. Таким чином він зміг посилити викладацький склад музичної школи висококваліфікованими фахівцями. Завдяки такому потужному педагогічному колективу та блискучій організаторській діяльності А. Гржималі у 1905 році вдалося заснувати першу професійну музичну школу ім. М. Лисенка, а вже у 1924 році була відкрита Чернівецька консерваторія музики та драматичного мистецтва.

Висновки. Функціонуюча нині система музичної освіти ґрунтується на засадах, що сформувалася під впливом видатних постатей другої половини ХІХ – першої третини ХХ століть, визначила основні тенденції сутнісних орієнтирів, чітко вираженої структури та форм реалізації освітнього і музичного життя суспільства, зокрема чітке визначення тягlosti української музичної традиції в ракурсі європейської мистецької школи, розвиток філософського підходу до визначення наукової музичної теорії та музичної культури, підготовку високопрофесійних музикантів для фахової музичної діяльності та виховання загальної музичної культури суспільства.

Отже, як можемо підсумувати, на розвиток музичної освіти західної України неабиякий вплив мали Т. Шевченко, М. Лисенко, Ф. Колесса, І. Колесса, І. Франко, М. Максимович, В. Барвінський, С. Людкевич, А. Вахнянин, А. Гржималі.

Саме завдяки їх творчому доробку закладено підвалини системи музичної освіти у західній Україні, освітні заклади отримали новий поштовх до розвитку, запропонували жителям регіону нові стандарти, методики та розуміння сутності мистецької освіти. Рівень професійної музичної освіти став

відповідати загальноєвропейським баченням та вимогам. Саме завдяки таким сильним та впливовим особистостям ми сьогодні можемо сказати, що нині діюча система музичної освіти має чітку спадкоємність та відображає традиції, закладені провідними українським митцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бережист В. Лисенко М. В. Сторінки життя : літ. запис. К.: Молодь, 1952. 110 с.
2. Водяний Б., Олексин Г., Ціж М. Короткий словник діячів української культури. Всеукр. тов-во «Просвіта» ім. Т. Шевченка; Тернопільск. обл. відділення; Тернопіль : Чумацький шлях, 1992. 48 с.
3. Грінченко М. О. Історія української музики. Ухвалено музичним товариством ім. Леонтовича. К. : Спілка, 1922. 278 с.
4. Кобилянський Л. Микола Лисенко : бібліограф. нарис. Львів : Накладня Михайла Таранька, 1930. 93 с.
5. Колесса Ф. До питання про український музичний стиль. Львів, 1907. 34 с.
6. Колесса Ф. М. Старинні мелодії українських обрядових пісень на Закарпатті. Ужгород: Друк. О. О. Василян. 1930 р. Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2011 28 с.
7. Кошиць О. Спогади Олександра Кошиця. Вінніпег (Канада): Культура й освіта, 1948. Ч. 2. 1948. 272 с.
8. Кошиць О. А. Про українську пісню й музику К.: Муз. Україна, 1993. 47 с.
9. Лисенко М. В. Про народну пісню і про народність в музиці. К.: Мистецтво. 1966 р. 68 с.
10. Мазепа Л. Сторінки музичного минулого Львова (з неопублікованого) / Лешек Мазепа. Львів : Сполом, 2001. 280 с.
11. Попович М. В. Нарис історії культури України. К.: Артєк, 1999. 237 с.
12. Ревуцький Д. М. Микола Лисенко: повернення першоджерел. К.: Музична Україна, 2003. 318 с.
13. Черепанин М. Перша українська музична школа в Галичині: (наукові розвідки на тлі ювілейного року). Вісник Прикарпатського ун-ту. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2003. Вип. V. С. 11–16.

REFERENCES

1. Berezhyst V. Lysenko M. V. Storinky zhyttia : lit. zapys. [Pages of life: lit. record.] K.: Molod, 1952. 110 s.
2. Vodiani B., Oleksyn H., Tsih M. Kopotkyi slovnyk diiachiv ukraїnckoi kylytury. [A short dictionary of workers of Ukrainian culture] Vseukr. tov-vo "Procvita" im. T. Shevchenka; Ternopilck. obl. viddilennia; Ternopil : Chymatskyi shliax, 1992. 48 s.
3. Hrinchenko M. O. Ictopiia ukraїnckoi muzyky. Ukhvaleno muzychnym tovaryctvom im. Leontovycha. [History of Ukrainian music. Performed by the musical company named after Leontovych. K.]: Spilka, 1922. 278 s.
4. Kobylianckyy L. Mykola Lysenko : bibliohpaf. naryc. [Mykola Lysenko: bibliograph. inscription] Lviv : Hakladnia Mykhaila Taranka, 1930. 93 s.
5. Kolesca F. Do pytannia pro ukraїnckyy muzychnyy styl. [To the question about the Ukrainian musical style] Lviv, 1907. 34 s.
6. Kolessa F. M. Starynni melodii ukraїnckyykh obriadovykh pisen na Zakarpatti. [Ancient melodies of Ukrainian ritual songs in Transcarpathia] Uzhhorod: Druk. O. O. Vasyliian. 1930 r. Kyiv: NBU im. Yaroslava Mudroho, 2011 28 s.
7. Koshyts O. Spohady Oleksandra Koshytsia. [Memories of Oleksandr Koshyts] Vinnipeh (Kanada): Kultura y osvita, 1948. Ch. 2. 1948. 272 s.
8. Koshyts O. A. Pro ukraїncku pisniu y muzyku [About Ukrainian song and music] K.: Muz. Ukraina, 1993. 47 s.
9. Lysenko M. V. Pro narodnu pisniu i pro narodnist v muzytsi. [About folk song and folk in music] K.: Mystetstvo. 1966 r. 68 s.
10. Mazepa L. Stopynky muzychnoho mynyloho Lvova (z neopyblikovanoho) [Pages of the musical past of Lviv (from unpublished)] Leshek Masepa. Lviv : Spolom, 2001. 280 s.
11. Popovych M. B. Narus istorii kultury Ukrainy. [The epitome of Ukrainian culture] K.: Aptek, 1999. 237 s.
12. Revutskyi D. M. Mykola Lysenko: povernennia pershodzherel. [D. M. Mykola Lysenko: return of primary sources] K.: Muzychna Ukraina, 2003. 318 s.
13. Chepepanyn M. Persha ukraїncka musychna shkola v Halychyni: (naykovi pozvidky na tli yuvileinoho roky). [The first Ukrainian music school in Galicia: (scientific evidence against the background of the anniversary year)] Vicnyk Prykarpatsckoho in-tu. Mycetstvotsnavctvo. Ivano-Frankivck, 2003. Vyp. V. C. 11–16.